

De Apologie van het terrorisme

verschenen in: *Netkwesties*, 2005-126, 6 mei 2005.

E.J. Dommering

'Apologie' heeft in het Nederlands de betekenis van 'verdedigingsrede'. In de Nederlandse geschiedenis heeft het woord de lading van de titel van de verhandeling die Willem van Oranje op 13 december 1581 presenteerde aan de Staten Generaal van de Nederlanden om zich te verdedigen tegen de banvloek van Philips II, de Spaanse koning, in welke banvloek hij uit al zijn rechten werd gestoten. In de woorden van Willem in de apologie, was hij veroordeeld "omdat ik ben de algemene pest van het christendom, vijand van de ganse wereld, een valse hypocriet, ondankbaar, ontrouw, een Schelm en Verrader." Willem wilde publiekelijk uitleggen dat Philips het bij het verkeerde eind had: "Zo presenteren wij aan U deze verantwoording tegen de lasteringen van onze tegenpartij, waardoor wij niet alleen hopen haar valse beschuldigingen en aantijgingen aan het licht te hebben gebracht, maar ook ons voor al onze voorafgaande daden wettelijk verdedigd te hebben." Het is verleidelijk om op deze 5^e mei, de dag waarop ik dit stuk schrijf, nader stil te staan bij deze historische tekst (waarom is 5 mei een bevrijdingsdag en 13 december niet?). De werkelijke aanleiding is dat het woord 'apologie' in het kader van terreurbestrijding een nieuwe betekenis heeft gekregen.

Binnen de Raad van Europa in Straatsburg circuleert een ontwerpverdrag tegen de terreurbestrijding.^[1] Het verdrag wil het oproepen tot terrorisme met strafrecht bestrijden. In de Engelse tekst (artikel 4) wordt de gewraakte handeling omschreven als "public provocation to commit an act of terrorism means the distribution, or otherwise making available, of a message to the public, with the intent to incite the commission of an act of terrorism, including the message, although not directly advocating such acts, that would be reasonably interpreted to have that effect, *inter alia*, by presenting an act of terrorism as necessary and justified." Het gaat dus om een nieuwe categorie van uitingsdelicten (het strafbaar stellen van meningen die daden van terreur verdedigen) en het is met name gericht tegen die hoekjes op het Internet waar de strijd tegen politieke geloofsvijanden hevig wordt gevoerd. In de wandeling is deze categorie in het Frans de 'apologie du terrorisme' en in het Engels de "incitement to terrorism" gaan heten.^[2] De ontwerpers voelen wel aan dat deze ruime delictomschrijving op gespannen voet met fundamentele rechten, zoals de vrijheid van meningsuiting, zou kunnen komen te staan. Artikel 9 van het ontwerp waarschuwt er dus voor dat deze rechten moeten worden gerespecteerd. Het ontwerp volgt op het Cybercrime Verdrag, waarin al aanzetten tot deze benadering zijn te vinden. Binnen de parlementaire Assemblee van de Raad ontstond discussie over de ruime omschrijving van het delict, met name omdat dit mede treft mededelingen die indirect tot terreur zouden aanzetten, wanneer zij redelijkerwijs zo geïnterpreteerd zouden kunnen worden.^[3] De Assemblee beveelt daarom aan de Raad van Ministers (die de tekst van het verdrag moet vaststellen) aan om een stuk van de hierboven geciteerde tekst aan te passen. Het gaat om het deel dat ook strafbaar wil stellen indirecte opwekking tot terrorisme door mededelingen die redelijkerwijze dat

effect zouden kunnen hebben. Dat zou vervangen moeten worden door een tekst die meer rechtszekerheid biedt en met name een betere bescherming van de vrijheid van meningsuiting waarborgt. We moeten nog afwachten wat de finale tekst wordt, maar zelfs dan zal de bepaling nog veel onzekerheid geven omdat het begrip terrorisme zo vaag is. Als je het precies wilt omschrijven zul je het moeten beperken tot het aanzetten tot geweld tegen concrete personen, instellingen of goederen, maar dan heb je de bepaling niet nodig, want zulke delicten staan al in ons Wetboek van Strafrecht. Zodra je in de sfeer van algemene politieke uitingen strafbepalingen wilt gebruiken is de grens tussen een agressieve of radicale mening en het aanzetten tot geweld moeilijk te trekken. We kenden vroeger een strafbepaling die het beledigen van vreemde staatshoofden verbood. Die bepaling werd gebruik in de jaren dertig om heftige uitingen over Hitler en Mussolini te bestrijden, en in de jaren zestig om publieke aanvallen op het Amerikaanse Vietnambeleid te vervolgen (de leuze 'Johnson moordenaar' tijdens demonstraties tegen de bombardementen op Noord Vietnam). Nu zeggen wij dat de veroordeelden politiek het gelijk aan hun kant hadden. Het inzetten van het strafrecht om meningsradicalisme te bestrijden is dus eerder een symptoom van groeiende tegenstellingen dan dat uitwassen daarvan effectief worden bestreden. Laat ik Willem's Apologie erbij pakken om dit punt te demonstreren. We gaan er vanuit dat de Verenigde Staten het Verdrag zullen ondertekenen. Dat zullen zij vast wel doen, want zij waren ook de grote gangmakers achter het Cybercrime Verdrag.

Sadam Hussein verklaart in zijn apologie in het proces tegen hem: "Wij bekennen dat wij oprecht ons best zullen doen om dit Amerikaanse gespuis uit het land te helpen verjagen," En hij vervolgt: "Wat Bush vanaf het begin van deze oorlog heeft gedaan, heeft bij de Sjiieten geldige redenen gegeven de toevlucht tot de wapenen te nemen, zoals hij en zijn adviseurs gewoonlijk ook hebben gedaan." " Dat is aanzetten tot terreur", zeggen de Amerikaanse waarnemers bij het proces, "dat is een delict, doe er nog maar wat bij in de tenlastelegging." Hussein: Ik heb het uit de Apologie van Willem van Oranje. Ik heb alleen 'Spaans' veranderd in 'Amerikaans' en "de Staten van Holland en Zeeland" in "Sjiieten".

Kortom: wat voor de een het oproepen tot terreur is, is voor de ander het oproepen tot bevrijding van tirannie. Wat zou er gebeuren als er een verkorte, moderne versie van de Apologie van Willem van Oranje op het Internet zou worden gezet, met de verandering van hoofdpersonen (Ik gaf veranderingen naar het Amerikaans, maar de exercitie is ook in andere richting uit te voeren)? Ratificeert Nederland het Verdrag om de verspreiding van deze aangepaste Apologie te kunnen vervolgen of is het een inspiratie van ratificatie af te zien? Of zet ik nu aan tot terrorisme?

Noten

[1] <http://www.assembly.coe.int/Documents/workingDocs/Doc05/EDOC10396.htm>

[2] Zie ook de voorstudie "Apologie du terrorisme" and "incitement to terrorism", Council of Europe 2004, ISBN 92-871-5468-6.

[3] Zie noot 1, Documents/AdoptedText/ta05/EOP1255.htm.